

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МЕДИЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДУ «ІНСТИТУТ ЕПІДЕМІОЛОГІЇ ТА ІНФЕКЦІЙНИХ ХВОРОБ
ім. Л.В. ГРОМАШЕВСЬКОГО НАМН УКРАЇНИ»
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «ВСЕУКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ МІКРОБІОЛОГІВ,
ЕПІДЕМІОЛОГІВ ТА ПАРАЗИТОЛОГІВ ІМЕНІ Д.К. ЗАБОЛІТНОГО»
ВСЕУКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ ІНФЕКЦІОНІСТІВ
НАЦІОНАЛЬНИЙ НАУКОВИЙ ЦЕНТР «ІНСТИТУТ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ
ТА КЛІНІЧНОЇ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ»
КАФЕДРА ЕПІДЕМІОЛОГІЇ ЛЬВІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО
УКРАЇНСЬКА ВІЙСЬКОВО-МЕДИЧНА АКАДЕМІЯ
ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖПРОДСПОЖИВСЛУЖБИ У М. КИЇВІ

ІНФЕКЦІЙНІ ХВОРОБИ СУЧАСНОСТІ: ЕТІОЛОГІЯ, ЕПІДЕМІОЛОГІЯ, ДІАГНОСТИКА, ЛІКУВАННЯ, ПРОФІЛАКТИКА, БІОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА

Матеріали науково-практичної конференції
з міжнародною участю, присвяченої щорічним «Читанням» пам'яті
академіка Л.В. Громашевського та приуроченої
до 25-річчя Національної академії медичних наук України
(Київ, 11 – 12 жовтня 2018 року)

*За редакцією чл.-кор. НАМН України В.І. Задорожної,
д. мед н. Т.А. Сергеевої*

Київ – 2018

MINISTRY OF HEALTH OF UKRAINE
NATIONAL ACADEMY OF MEDICAL SCIENCES OF UKRAINE
SI «L.V. GROMASHEVSKY INSTITUTE OF EPIDEMIOLOGY AND INFECTIOUS DISEASES
NAMN OF UKRAINE»
PUBLIC ORGANIZATION «D.K. ZABOLOTNY UKRAINIAN ASSOCIATION OF
MICROBIOLOGISTS, EPIDEMIOLOGISTS AND PARASITOLOGISTS»
NATIONAL SCIENTIFIC CENTER «INSTITUTE OF EXPERIMENTAL AND CLINICAL
VETERINARY MEDICINE»
EPIDEMIOLOGY DEPARTMENT AT DANYLOHALYTSKY LVIV NATIONAL MEDICAL
UNIVERSITY
UKRAINIAN ASSOCIATION OF INFECTIONISTS
UKRAINIAN MILITARY MEDICAL ACADEMY
GENERAL DIRECTORATE OF THE STATE SERVICE ON FOOD AND CONSUMER
PROTECTION IN KIEV

Infectious diseases of modern times: etiology, epidemiology, diagnosis, treatment, prevention, biological safety

Materials of Scientific and Practical Conference with international
participation Annual «Reading» in the memory
of Academician L.V. Gromashevsky
confined to the 25th anniversary of the
National Academy of Medical Sciences of Ukraine
(Kyiv, October 11 – 12.2018)

Edited by VI Zadorozhna and TA Sergeyeva

Kyiv – 2018

I-74 Інфекційні хвороби сучасності: етіологія, епідеміологія, діагностика, лікування, профілактика, біологічна безпека : матеріали науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті академіка Л.В. Громашевського та 25 – річчю Національної академії медичних наук України» (Київ, 11 – 12 жовтня 2018 р.). – К., 2018. – 204 с.

У збірці надано матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю, в яких висвітлено актуальні теоретичні та практичні аспекти сучасної інфектології. В публікаціях розглянуто широке коло питань соціально значущих інфекцій, емерджентних, реемерджентних, рідкісних інфекційних хвороб, природно-осередкових захворювань, завізних інфекцій, що потребують здійснення заходів із санітарної охорони території; епідеміологічного нагляду та протиепідемічної роботи з урахуванням територіальних особливостей; сучасний стан та новітні підходи до діагностики інфекційних хвороб, індикації та ідентифікації збудників інфекційних хвороб людини і тварин та спільних для людей і тварин; сучасні досягнення, проблеми та перспективи терапії інфекційних та паразитарних хвороб; антибіотикорезистентність та шлях її подолання; актуальні питання вакцинопрофілактики та імунотерапії інфекційних хвороб; клініко-епідеміологічні аспекти інфекцій, пов'язаних з наданням медичної допомоги; проблеми біобезпеки та біозахисту в світі та в Україні.

Матеріали подані мовою оригіналу.

Редакційна колегія не обов'язково повністю поділяє думку авторів. За вірогідність викладених фактів, цифрового матеріалу, прізвищ, імен, дат та інших фактів несуть відповідальність автори.

УДК 616.9(082)

З М І С Т

ПЕРЕДМОВА	13
<i>Австокевич О.Є., Паничев В.О., Савчук І.М., Годована Н.І., Даутов А.Г., Козяр Б.Є., Величко С.В., Чура О.А.</i>	
ОСОБЛИВОСТІ ЕНТОМОЛОГІЧНОЇ СИТУАЦІЇ ТА РИЗИКИ ВИНИКНЕННЯ ТРАНСМІСИВНИХ ІНФЕКЦІЙ НА ТЕРИТОРІЇ М. ТЕРНОПОЛЯ	16
<i>Андрейчин М.А., Йосик Я.І.</i>	
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕБІГУ ПОЄДНАНИХ ГОСТРИХ РЕСПІРАТОРНИХ ІНФЕКЦІЙ	18
<i>Ареф'єв В.Л., Герілович А.П., Стегній Б.Т., Музыка Д.В., Рула О.М., Болотін В.І., Бесіда Н.В., Майборода О.В., Чумаченко Т.О., Поливянна Ю.І., Півненко С.Ю.</i>	
ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА САЛЬМОНЕЛ, ІЗОЛЬОВАНИХ З ОБ'ЄКТІВ ВЕТЕРИНАРНО-САНІТАРНОГО ТА ЕПІДЕМІОЛОГІЧНОГО НАГЛЯДУ	20
<i>Babenko L.P., Lazarenko L.M., Kryvtsova M.V., Dehestani S.H., Kopteva T.A., Spivak M.Ja.</i>	
PROBIOTIC STRAIN LACTOBACILLUS CASEI IMV B-7280 CHANGES VAGINAL MICROBIOTA SPECTRUM IN WOMEN WITH DYSBIOISIS	22
<i>Байдалка І.Д.</i>	
ПРОБЛЕМИ ІНФЕКЦІЙНОГО КОНТРОЛЮ В СТОМАТОЛОГІЧНИХ ЗАКЛАДАХ В УМОВАХ СУЧАСНОГО РЕФОРМУВАННЯ СЛУЖБИ	24
<i>Балко О.І., Зелена Л.Б., Хархота М.А., Балко О.Б., Авдєєва Л.В.</i>	
СИСТЕМА QUORUM SENSING У РЕГУЛЯЦІЇ БАКТЕРІОЦИНОГЕНІЇ PSEUDOMONAS AERUGINOSA	26
<i>Бережна А.В., Чумаченко Т.О., Поливянна Ю.І.</i>	
ОЦІНКА ЗНАТЬ, ПРИХИЛЬНОСТІ ТА ПРАКТИК ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ АНТИБІОТИКІВ СТУДЕНТАМИ МЕДИЧНИХ ФАКУЛЬТЕТІВ	28
<i>Білкей М.В., Кривцова М.В., Співак М.Я.</i>	
ЦИРКУЛЯЦІЯ АНТИБІОТИКОРЕЗИСТЕНТНИХ ШТАМІВ У СИСТЕМІ «ЛЮДИНА – ВОДНЕ СЕРЕДОВИЩЕ»	30
<i>Білоуван О.В., Дюер А., Шварц Д., Грасс Г., Ареф'єв В.Л., Солодянкін О.С., Стегній Б.Т., Герілович А.П.</i>	
ФІЛОГЕНЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ УКРАЇНСЬКИХ ШТАМІВ <i>BACILLUS ANTHRACIS</i>	33
<i>Борисенко В.С., Штепа О.П., Резвих В.Г., Деха Л.М., Бойко А.С., Галясова О.М., Салехова О.А., Старостенко Ф.І., Таран О.М., Терешко Л.С.</i>	
ДИРОФЛІАРИОЗ У ДНІПРОПЕТРОВСЬКІЙ ОБЛАСТІ ЗА 30 РОКІВ	34

ОЦІНКА ЗНАТЬ, ПРИХИЛЬНОСТІ ТА ПРАКТИК ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ АНТИБІОТИКІВ СТУДЕНТАМИ МЕДИЧНИХ ФАКУЛЬТЕТІВ

*Харківський національний медичний університет, кафедра епідеміології
м. Харків, Україна*

Формування та поширення антибіотикорезистентності є вкрай актуальною проблемою світової медичної спільноти. Важливе значення у подоланні цієї проблеми відіграють медичні працівники, зокрема, лікарі, які мають забезпечувати населення не лише кваліфікованою медичною допомогою, але й проводити освітню роботу зі своїми пацієнтами. На жаль, дуже часто самі лікарі порушують настанови, які мають поширювати та популяризувати серед населення. Тому **мета** нашої роботи – оцінити рівень знань, прихильності та практик, пов'язаних із використанням антибіотиків студентами медичних факультетів, які повинні знати та вміти правильно застосовувати антибіотики.

Матеріали і методи. В ході поперечного епідеміологічного дослідження було проведено анкетування студентів медичних факультетів 5-го року навчання. Всі учасники опитування, згідно з навчальним планом, опанували ряд предметів («Мікробіологія, вірусологія та імунологія», «Фармакологія», «Фтизіатрія») і продовжують вивчати епідеміологію, інфекційні хвороби та інші клінічні дисципліни, в рамках яких отримують знання та здобувають практичні навички щодо застосування антибіотиків в лікувальній діяльності. Участь в опитуванні була добровільною, анонімною та безоплатною. Анкета включала питання з однією можливою відповіддю, багатоваріантні напівзакриті питання, а також відкриті питання. В ході обробки даних було проведено аналіз 133 анкет.

Результати. Вік учасників опитування складав 21 – 26 років. Питома вага респондентів чоловічої статі склала 36,1%, жіночої статі – 63,9%.

Учасникам було запропоновано ряд питань, на які вони мали змогу дати одну або декілька відповідей. Зокрема, для оцінки рівня знань та вмінь щодо застосування антибіотиків респондентам необхідно було з наведеного в анкеті переліку обрати стани, при яких, на їхню думку, доцільно застосовувати антибіотики у формі таблеток та капсул. Їхні відповіді розподілились наступним чином: 83,5 % респондентів вважало доцільним використовувати зазначені форми антибіотиків при інфекціях сечовивідної системи; 19,5% опитаних студентів – для профілактики

інфекцій, що передаються статевим шляхом; 12,8% проанкетованих осіб – при одиничному фурункулі; 11,3% респондентів – при підвищенні температури; 7,5% учасників – при ознаках застуди (кашель, нежить). Однакова кількість опитаних студентів (по 13,5%) вважала доцільним використовувати таблетовані форми антибіотиків при діарейі, при болю в горлі та при вугровій висипці. Зауважимо, що інформація про бактеріальну етіологію наведених симптомів та захворювань не зазначалась в жодному з можливих варіантів відповідей. Крім того, респонденти мали змогу дати власну відповідь. Лише 9 осіб (6,8%) вказали, що антибіотики необхідно застосовувати при бактеріальних інфекціях, і тільки один з них зазначив бактеріальні інфекції як єдине показання до застосування антибіотиків.

Незважаючи на те, що 81,2% учасників опитування вважали, що мають достатній рівень знань щодо антибіотиків, тільки 60,9% респондентів знало, що антибіотики марно використовувати при лікуванні паразитарних хвороб.

Переважна більшість респондентів (97,7%) знала, що часте використання антибіотиків має негативні наслідки. 98,5% осіб чуло про антибіотикорезистентність.

Значна кількість респондентів (84,2%) вважала, що застосовувати антибактеріальні препарати без призначення лікаря неправильно, хоча майже половина з них (42,0%) використовувала антибіотики, придбані в аптеці без призначення або рецепта лікаря. 69,9% від усіх респондентів вказало, що використовує антибіотики, придбані в аптеці за призначенням або рецептом лікаря. Із запасів, які зберігають у себе вдома, антибіотики використовувало 19,5% опитаних.

Майже половина респондентів (49,6%) приймала протягом останнього року антибіотики. З них 59 осіб (89,4%) приймали антибіотики 1-2 рази за рік, 6 осіб (9,1%) – 3-5 разів, один учасник (1,5%) залишив питання без відповіді і не зазначив кількість курсів антибіотикотерапії, які пройшов за останній рік.

Незважаючи на те, що останнім часом антибіотики широко використовують як за призначенням лікаря, так і в процесі самолікування, лише 42,1% респондентів вказало, що при призначенні лікування їм проводили тест на визначення чутливості до антибактеріальних препаратів. Питома вага осіб, яким ніколи не проводили таке дослідження, склала 48,1%. Один учасник (0,8%) залишив питання без відповіді. Інші 9,0% респондентів не знають напевно, чи проводилось таке дослідження.

24,8% осіб зазначило, що медичні працівники ніколи їм не роз'яснювали принципи використання антибіотиків. Між тим 78,9% учасників опитування вважало, що в навчальних закладах, незалежно від

їхнього профілю, необхідно ввести додаткові курси або семінари, на яких медичні працівники проводили б освітню роботу щодо антибіотиків та вимог до їх застосування.

Висновок.

Виявлено недостатній рівень знань студентів медичних факультетів старших курсів з питань, пов'язаних із використанням антибіотиків. Прогалини в знаннях та низький рівень прихильності правилам сприяє тому, що майбутні лікарі в своїй професійній діяльності не зможуть проводити якісну освітню роботу з населенням, отже випадатиме важлива ланка в профілактиці формування та поширення антибіотикорезистентних штамів мікроорганізмів.

¹М.В. Білкей, ¹М.В. Кривцова, ²М.Я. Співак
(mariannabilkei@ukr.net)

ЦИРКУЛЯЦІЯ АНТИБІОТИКОРЕЗИСТЕНТНИХ ШТАМІВ У СИСТЕМІ «ЛЮДИНА – ВОДНЕ СЕРЕДОВИЩЕ»

¹Ужгородський національний університет, м. Ужгород, Україна
²Інститут мікробіології і вірусології ім. Д.К. Заболотного НАН України,
м. Київ, Україна

Формування та розповсюдження антибіотикорезистентних штамів мікроорганізмів є однією із нагальних проблем сучасної медицини, біології та стрімко набуваючи соціально-економічного значення (Wise R., 2002). У даному аспекті особливої актуальності набуває постійний моніторинг циркуляції поліантибіотикорезистентних штамів мікроорганізмів, встановлення причин їх формування та шляхів поширення. Техногенний вплив на навколишнє середовище є одним з факторів у формуванні стійкості до антибіотиків (García-Armişen T. et al., 2011). Широке нераціональне застосування антибіотичних препаратів у медицині, активне впровадження антибіотичних речовин у тваринництві та харчовій промисловості призводить до значного їх потрапляння у природні екосистеми (Martinez J.L. et al., 2009). Одним з основних шляхів їх міграції в довкіллі є стічні води промислових та сільськогосподарських підприємств (Biyela P.T. et al., 2004). Доведено й вплив промислового забруднення на зростання антибіотикорезистентності бактерій (McArthur J.V. & Tuckfield R.C., 2000). Через неспроможність муніципальних систем до повного очищення води від антибіотиків виникає загроза потрапляння антибіотичних речовин у питну воду, яка постачається до споживача (Hao-Chang Su, 2018). Тому наразі важливим напрямком є вивчення

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МЕДИЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДУ «ІНСТИТУТ ЕПІДЕМІОЛОГІЇ ТА ІНФЕКЦІЙНИХ ХВОРОБ
ім. Л.В. ГРОМАШЕВСЬКОГО НАМН УКРАЇНИ»
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «ВСЕУКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ МІКРОБІОЛОГІВ,
ЕПІДЕМІОЛОГІВ ТА ПАРАЗИТОЛОГІВ ІМЕНІ Д.К. ЗАБОЛОТНОГО»
ВСЕУКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ ІНФЕКЦІОНІСТІВ
НАЦІОНАЛЬНИЙ НАУКОВИЙ ЦЕНТР «ІНСТИТУТ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ
ТА КЛІНІЧНОЇ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ»
КАФЕДРА ЕПІДЕМІОЛОГІЇ ЛЬВІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО
УКРАЇНСЬКА ВІЙСЬКОВО-МЕДИЧНА АКАДЕМІЯ
ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖПРОДСПОЖИВСЛУЖБИ У М. КИЄВІ

ІНФЕКЦІЙНІ ХВОРОБИ СУЧАСНОСТІ: ЕТІОЛОГІЯ, ЕПІДЕМІОЛОГІЯ, ДІАГНОСТИКА, ЛІКУВАННЯ, ПРОФІЛАКТИКА, БІОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА

Матеріали науково-практичної конференції,
з міжнародною участю, присвяченій щорічним «Читанням» пам'яті
академіка Л.В. Громашевського та приуроченій
до 25-річчя Національної академії медичних наук України
(Київ, 11 – 12 жовтня 2018 року)

*За редакцією чл.-кор. НАМН України В.І. Задорожної,
д. мед н. Т.А. Сергеевої*

Підп. до друку 08.10.2018 р. Формат 60×84 1/16.
Папір офсетний № 1. Гарнітура «Таймс».
Зам. № 5534/18. Наклад 150.

«СПД ФО «Коломіцин В.Ю.»
03179, м. Київ, вул. Котельникова, 95
Тел./факс (044) 501-35-69
Свідоцтво про державну реєстрацію
В02 № 257914 від 09.12.2002 р.